

Motion till riksdagen 2009/10:Ub411

av **Britta Rådström (s)**

Etablering av friskolor

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kommunernas inflytande över etablering av friskolor.

Motivering

På senare år har det skett en kraftig ökning av antalet fristående skolor i Sverige. Antalet ansökningar till Skolverket antyder att trenden inte är vikande, utan tvärtom ökande i många regioner. Friskolor har en given plats i vårt utbildningssystem. Men för att valfriheten ska vara reell för varje elev måste kvaliteten vara god på varje skola. Elever ska inte tvingas ”välja” mellan en skola med låg kvalitet och en med hög kvalitet – det ska vara skolans utbud, profil, upplägg på undervisning och olika pedagogiska modeller som man kan välja efter.

Om kvaliteten ska vara god på alla skolor, måste någon ha det övergripande ansvaret för detta. Idag är det kommunen som är den ytterst ansvariga instansen för att alla elever får en god skolgång – oavsett om eleven går på en kommunal skola eller en friskola. Kommunen kan aldrig friskriva sig från ansvar, och det är egentligen fullt rimligt – någon måste ha ett yttersta ansvar, särskilt när det rör en så oerhört viktig verksamhet som våra barns undervisning och välbefinnande. Och om en elev inte trivs på en friskola, om eleven inte tycker friskolan håller tillräckligt hög kvalitet, eller om friskolan i värsta fall läggs ned måste det alltid finnas plats inom den kommunala skolverksamheten för dessa elever.

Men att ge en instans ansvar för kvaliteten utan att ge instansen verktygen som krävs för att ta detta ansvar är en mycket märklig konstruktion. Här ligger kärnan i de problem som trots allt finns med den kraftiga nyetableringen av friskolor – kommunen har ansvaret men kan inte ta det. Det är också kommunen som medborgarna ställer till svars för skolsituationen i varje

Fel! Okänt namn på

kommun, och det är kommunpolitikerna man ska kunna utkräva ansvar från. Gör inte kommunledningen kloka bedömningar kan den avsättas i nästa val. När kommunen i praktiken inte har makten att sköta fördelningen av resurser finns det ingen medborgarna kan utkräva ansvar från. Därför är dagens situation också ett problem för den kommunala demokratin.

Om kommunen skulle ha makten att planera och fördela resurserna till skolorna vore inte det ökade intresset för att etablera friskolor ett problem. Men kommunernas inflytande över utvecklingen är mycket begränsat, och det är Skolverkets bedömningsgrunder som avgör om en ny etablering kan ske. Detta innebär att kommunernas planering och dimensionering av skolverksamheten blir allt svårare.

Kommunerna har i uppdrag att dimensionera skolverksamheten utifrån det antal elever som finns inom kommunen. Så länge inte kommunen har ett mycket starkt inflytande över etableringen av fristående skolor försvarar det givetvis kommunernas beräkning av kostnader och resurser. Det är inte heller försvarbart att bortse från konsekvenserna för den enskilda kommunens ekonomi, och därmed våra gemensamma skattemedel, som sker utan att kommunen kan förhindra det. Risker är tydliga och stora att det kan finnas alltför många skolor för alltför få elever i många kommuner.

Det är kommunerna som känner till de lokala förhållandena och kan tillföra viktiga infallsvinklar till den bedömning som Skolverket slutligen fattar beslut utifrån. Skolverket kan bäst bedöma kvaliteten i den skola som planeras, men kommunen kan bäst bedöma hur det påverkar varje elev i kommunen. Kommunernas inflytande över etableringen av nya skolor bör därför öka.

Stockholm den 29 september 2009

Britta Rådström (s)